

Kommunal- og
distriktsdepartementet

Veileder

Veileder til ledningsregistreringsforskriften

Innhold

1	Sammendrag	4
2	Lovgrunnlag	5
3	Forskriftens formål (§ 1)	7
4	Definisjoner (§ 2)	8
5	Virkeområdet (§ 3)	13
5.1	Generelt om virkeområdet.....	13
5.2	Veg- og jernbanegrunn	14
5.3	Andre presiseringer av virkeområdet	15
5.4	Grunneierens adgang til å sette utfyllende krav	16
6	Ledningseierens plikt til å dokumentere egne ledningsanlegg (§ 4)	16
6.1	Generelt om stedfesting og dokumentasjon.....	16
6.2	Stikkledninger	17
6.3	Nærmere om standardens krav til stedfesting og dokumentasjon	18
6.3.1	Innledning.....	18
6.3.2	Krav til stedfesting (Standardens kapitel 7)	20
6.3.3	Billedokumentasjon (Standardens kapitel 10)	21
6.3.4	Krav til kartkoordinater (Standardens kapitel 11)	22
6.3.5	Kontroll og dokumentasjon av stedfestingsnøyaktigheten (Standardens kapitel 12–13)	22
7	Utlevering av opplysninger og påvisning av ledningsanleggets beliggenhet på stedet (§ 5)	22
7.1	Utlevering av opplysninger	22
7.2	Påvisning.....	25
7.3	Skjermingsverdige data.....	26
8	Tilbakerapportering (§ 6)	27
9	Frister og eventuell betaling (§ 7)	28
9.1	Frister for utlevering og påvisning	28
9.2	Eventuell betaling	29
9.3	Frist for tilbakerapportering	30
9.4	Avtalefrihet	30
10	Taushetsplikt (§ 8)	31
10.1	Generelt om taushetsplikten.....	31
10.2	Datasikkerhet.....	31
11	Ikraftsetting av forskriften (§ 9)	32
12	Eksempel på bruk av utmål for stedfesting av stikkledning	33

Forord

Dette er en veileder til plan- og bygningsloven § 2-3 *Opplysninger om infrastruktur i grunnen mv.* med utfyllende bestemmelser gitt i [forskrift 18. desember 2020 nr. 2986](#) om innmåling, dokumentasjon og utlevering av geografisk informasjon om ledninger og annen infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag (*ledningsregistreringsforskriften*).

Veilederen omtaler de ulike bestemmelsene i forskriften, og hvordan [standard](#) for stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag, og de to produktspesifikasjonene for stedfestingsdata i henhold til standarden, en [for etablerte eller flyttede ledninger](#), og en [for påviste eller avdekkede ledninger](#), spiller sammen med forskriften.

Veilederen erstatter departementets merknader til ledningsregistreringsforskriften av 18. desember 2020.

I tillegg til veiledningen her, som gjelder felles for stedfesting og dokumentasjon av alle viktige ledninger i grunnen, vil det kunne finnes supplerende retningslinjer og veiledning innenfor de enkelte fagområdene. Norsk vann har for eksempel publisert flere produktspesifikasjoner for [vann- og avløpsanlegg](#) hvor formålet er å legge til rette for digital dataflyt mellom aktørene som planlegger og bygger vann- og avløpsanlegg.

Oslo, juni 2021

Revidert utgave, januar 2026. Revisjonen gjelder punkt 6.2 om krav om dokumentasjon fra eier av stikkledning. Revisjonen omfatter også en oppdatering av figur 1, og noen oppdaterte lenker.

1 Sammendrag

Eieren av infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen, slik at den kan lokaliseres på en effektiv og sikker måte, jf. plan- og bygningsloven § 2-3.

Ledningsregistreringsforskriften gir utfyllende bestemmelser om dette.

Forskriften gjelder ledningsanlegg beregnet for transport av petroleum, varme- og kuldeutveksling, elektrisitet, elektronisk kommunikasjon, drikkevann, avløpsvann, overvann eller avfall, til bruk for tjue eller flere sluttbrukere, samt stikkledninger og tilhørende trekkerør, samt visse andre ledninger langs vei og jernbane, jf. forskriften §§ 2 og 3. Forskriften gjelder ikke de deler av et ledningsanlegg som går i luftspenn, rørledninger i sjø for transport av petroleum eller ledninger i bygninger og konstruksjoner. Forskriften gjelder heller ikke ledninger til drenering i landbruket selv om selv om dreneringen føres ut i et ledningsanlegg for overvann.

Ledningseieren skal stedfeste og dokumentere egne ledningsanlegg i henhold til standard for «Stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag» utgitt av Kartverket, jf. forskriften § 4. Kravene i standarden er avhengig av områdetypen, jf. standardens kapittel 6.3. Før en stikkledning koples til ledningsanlegget, kan ledningseieren kreve at eieren av stikkledningen stedfester og dokumenterer denne. Kravene til stedfesting av stikkledninger tilsvarer kravene for områdetype 2.

Ledningseieren skal på forespørsel utlevere opplysninger om plassering av ledningsanlegget, og om påliteligheten av opplysningene, til den som har et saklig behov for opplysningene, jf. forskriften § 5. Kravene til utlevering skiller mellom ledningsanlegg som er dokumentert før og etter at forskriften trådte i kraft. For nye ledninger skal dokumentasjonen følge de nye kravene som forskriften stiller. For eldre ledningsanlegg skal opplysningene utleveres på best mulig måte. Dersom ledningseieren mener at dokumentasjonen ikke er tilstrekkelig nøyaktig eller pålitelig til at vedkommende arbeid kan utføres uten fare for skade, skal ledningseieren påvise hvor ledningsanlegget er plassert. Plikten til påvisning gjelder ikke for stikkledning som ledningseieren ikke har ansvar for at fungerer og er i drift.

Den som flytter eller endrer andres ledningsanlegg på en måte som har betydning for stedfestingen, skal stedfeste den nye beliggenheten, og rapportere dokumentasjonen tilbake til ledningseieren, jf. forskriften § 6. For ledningsanlegg som bare blottlegges uten at det blir flyttet, er det tilstrekkelig å sende en bekreftelse om dette. Kravet om tilbakerapportering gjelder ikke ukjente ledningsanlegg som ikke lar seg identifisere. Forskriften oppstiller heller ikke krav om tilbakerapportering av feil eller unøyaktigheter som oppdages, f.eks. ved påvisning.

Dokumentasjon skal som hovedregel utleveres innen fem virkedager, jf. forskriften § 7. Fristen for påvisning er i sju virkedager, unntatt for ledninger i sjø og vassdrag der fristen er tjue virkedager. Fristen for tilbakerapportering er tjue virkedager.

Ledningseieren kan kreve betaling for å utlevere dokumentasjon. De samlede inntektene må ikke overstige de faktiske kostnadene ved reproduksjon og formidling av informasjonen, med tillegg av en rimelig avkastning av investeringene. Det kan i utgangspunktet ikke kreves betaling for påvisning eller tilbakerapportering.

Alle som får tilgang til opplysninger om ledningsanlegg som er omfattet av lovbestemt taushetsplikt, har taushetsplikt om innholdet, jf. forskriften § 8. Taushetsplikten gjelder også etter at arbeidet eller tjenesten er avsluttet. Virksomhet som behandler skjermingsverdig informasjon, skal sørge for et forsvarlig sikkerhetsnivå for informasjonen.

Forskriften gjelder fra 1. juli 2021, jf. forskriften § 9. Reglene om tilbakerapportering og betaling gjelder likevel først fra 1. januar 2022.

2 Lovgrunnlag

Forskriften gir utfyllende regler til plan- og bygningsloven § 2-3 *Opplysninger om infrastruktur i grunnen mv.*

§ 2-3 Opplysninger om infrastruktur i grunnen mv.

Eieren av infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen, slik at den kan lokaliseres på en effektiv og sikker måte.

Eieren skal på forespørsel utlevere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen til den som har et saklig behov for opplysningene. Opplysningsplikten gjelder uavhengig av taushetsplikt, men omfatter ikke informasjon som er sikkerhetsgradert etter sikkerhetsloven, eller informasjon om objekter som er klassifisert etter sikkerhetsloven. Den som mottar opplysninger etter første punktum, kan bare gi opplysningene videre dersom det er saklig behov for det. Mener eieren at et bestemt arbeid ikke kan utføres uten fare for skade på infrastrukturen, skal han påvise hvor infrastrukturen er plassert.

Den som under arbeid avdekker eksisterende infrastruktur i grunnen, sjø eller vassdrag, skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen og rapportere opplysningene til berørte kjente eiere.

Det kan ikke kreves betaling for utlevering av opplysninger, påvisning og dokumentasjon, uten at dette framgår av forskrift etter femte ledd at det er adgang til å kreve betaling.

Departementet kan gi forskrift om hvilke anlegg som omfattes av paragrafen her, om dokumentasjon av og behandling av opplysninger om slike anlegg og om frister for dette, herunder regler om utlevering og påvisning etter andre ledd, rapportering etter tredje ledd og betaling etter fjerde ledd.

Første ledd i lovbestemmelsen slår fast at eieren av infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag (ledningseieren) skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen, slik at den kan lokaliseres på en effektiv og sikker måte.

Hva slags infrastruktur bestemmelsen konkret gjelder, framgår av forskriften § 3. Regler om dokumenteringen framgår av forskriften § 4.

Forarbeidene legger til grunn at:

«Nye anlegg skal dokumenter[e]s slik at anlegget kan lokaliseres på en effektiv og sikker måte selv etter at det er tildekket og ikke lengre er synlig. Det omfatter opplysninger om plasseringen av anlegget i tre dimensjoner med koordinater i det nasjonale geodetiske grunnlaget, inkludert høyde, med tilhørende egenskapsdata, bl.a. dimensjoner, utseende, ytre materialer, omsluttende masser, markerings- og varslingstiltak, eventuell sikringssone osv.»

Andre ledd første punktum slår fast at eieren skal på forespørsel utlevere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen til den som har et saklig behov for opplysningene. *Andre punktum* slår fast at opplysningsplikten gjelder uavhengig av taushetsplikt, men omfatter ikke informasjon som er sikkerhetsgradert etter sikkerhetsloven, eller informasjon om objekter som er klassifisert etter sikkerhetsloven. *Tredje punktum* presiserer at den som mottar opplysningene, bare kan gi opplysningene videre dersom det er saklig behov for det. *Fjerde punktum* slår fast at eieren skal påvise hvor infrastrukturen er plassert dersom eieren mener at et bestemt arbeid ikke kan utføres uten fare for skade på infrastrukturen.

Plikten til å utlevere opplysninger og eventuelt påvise infrastrukturen er nærmere regulert i forskriften § 5. Mottakerens adgang til å behandle opplysningene kan være begrenset, jf. § 5 fjerde til sjette ledd. Taushetsplikten er ytterligere presisert i forskriften § 8.

Tredje ledd slår fast at den som under arbeid avdekker (blottlegger) eksisterende infrastruktur i grunnen, sjø eller vassdrag, skal dokumentere opplysninger om plasseringen av og egenskaper ved infrastrukturen og rapportere opplysningene til berørte kjente eiere.

Tilbakerapporteringsplikten er nærmere regulert i forskriften § 6.

Fjerde ledd slår fast at det kan ikke kreves betaling for utlevering av opplysninger, påvisning og dokumentasjon, uten at dette framgår av forskrift etter femte ledd at det er adgang til å kreve betaling.

Adgangen til å ta betaling er nærmere regulert i forskriften § 7 som også har bestemmelser om frister for utlevering, påvisning og tilbakerapportering.

Forarbeidene til plan- og bygningsloven § 2-3 framgår av [Prop. 110 L \(2016–2017\)](#) s. 17–26 og 53–55.

3 Forskriftens formål (§ 1)

§ 1 Formål

Forskriften skal sikre en nøyaktig og pålitelig innmåling av ledninger og annen infrastruktur i grunnen, sjø og vassdrag, og gjøre det enkelt å få tilgang til denne informasjonen.

Bestemmelsen sammenfatter formålet med forskriften.

En viktig del av samfunnets infrastruktur består av nedgravde ledninger i grunnen. Gjenanskaffelsesverdien for vann- og avløpsledningene alene er beregnet til over 500 milliarder kroner. Forsvarlig forvaltning og vedlikehold av ledningsnettet er en forutsetning for verdiskaping, god helse og høy levestandard. En forutsetning for dette er nøyaktig og pålitelig stedfesting, og enkel og effektiv tilgang til slik informasjon, bl.a. for å kunne redusere graveskader og samfunnets kostander i forbindelse med planlegging, prosjektering og gravearbeider.

Med «ledninger og annen infrastruktur» forstås alle deler av de ledningsanlegg som forskriften omfatter, jf. § 2 bokstav g. Selv om loven åpner for en videre forståelse av begrepet «infrastruktur», er den gjeldende forskriften avgrenset til slike ledningsanlegg.

Det framgår av definisjonen for ledningsnett i § 2 bokstav b at forskriften gjelder fysisk infrastruktur for forsyning av petroleum (inkl. gass og olje), kulde, varme, elektrisk energi, elektronisk kommunikasjon, drikkevann, avløpsvann, overvann og avfall (avfallssug).

Dokumentasjonen skal ordnes og oppbevares for å kunne utleveres på en rask og effektiv måte. Ledningseieren bestemmer selv hvordan dokumentasjonen organiseres og vedlikeholdes, om opplysningene organiseres i et geografisk informasjonssystem eller som en kombinasjon av flere elektroniske registre og arkivsystem. Eieren bestemmer også om vedkommende skal gjøre dette selv eller om oppgaven settes bort til en eller flere tjenesteleverandører.

4 Definisjoner (§ 2)

§ 2 Definisjoner

I forskriften menes med

- a. *ledning*: kabel, rør, tunnel, kanal, kulvert, boring og andre framføringsselementer med tilhørende koplinger, kummer og andre forbindelseselementer
- b. *ledningsnett*: ledninger beregnet for transport av petroleum, varme- og kuldeutveksling, elektrisitet, elektronisk kommunikasjon, drikkevann, avløpsvann, overvann eller avfall
- c. *allmennyttig ledningsnett*: ledningsnett til bruk for tjue eller flere sluttbrukere
- d. *lokalt ledningsnett*: ledningsnett til bruk for færre enn tjue sluttbrukere og som ikke er koplet til allmennyttig ledningsnett
- e. *stikkledning*: ledning som forbinder ledningsnett med sluttbrukeren
- f. *trekkerør*: ledning beregnet for framføring av annen ledning i ledningsnett
- g. *ledningsanlegg*: allmennyttig ledningsnett med stikkledninger og tilhørende trekkerør, samt ledninger langs vei og jernbane som nevnt i § 3 andre og tredje ledd
- h. *ledningseieren*: den som har ansvaret for at et ledningsanlegg fungerer og er i drift
- i. *utbyggeren*: den som planlegger eller skal utføre arbeider i nærheten av et ledningsanlegg.

Bestemmelsen definerer begreper som benyttes i forskriften. Definisjonene er til en viss grad også med å avgrense virkeområdet til forskriften, jf. § 3.

Bokstav a definerer *ledning* som et fellesbegrep for alle typer kabler, rør, tunneler, kanaler, kulverter, boringer og liknende lineære framføringsselementer samt tilhørende koplinger, kummer og andre forbindelseselementer (noder).

Definisjonen skiller ikke mellom ledninger i grunnen og ledninger i luften. Det framgår av virkeområdebestemmelsen i § 3 at forskriftens krav til dokumentasjon og tilgang til opplysninger ikke gjelder ledninger i luften.

Bokstav b definerer *ledningsnett* som ledninger beregnet for transport av petroleum, varme- og kuldeutveksling, elektrisitet, elektronisk kommunikasjon, drikkevann, avløpsvann, overvann eller avfall (avfallssug).

Et ledningsnett er etter definisjonen en fysisk infrastruktur for å distribuere eller transportere noen viktige forsyningstjenester i samfunnet. Ledningsnettets kan være komplisert oppbygd med et stort antall ledninger og noder i kompliserte nettverk, eller det kan være en enkelt lineær framføring. Definisjonen omfatter ledninger som er i bruk, som planlegges tatt i bruk og som er tatt ut av bruk.

Bokstav c definerer *allmennyttig ledningsnett* som ledningsnett til bruk for tjue eller flere sluttbrukere.

Med allmennyttig ledningsnett menes med andre ord en infrastrukturtjeneste for et større antall brukere. Om ledningsnettets er eid av det offentlige, et sameie eller en privat virksomhet, er ikke avgjørende.

Med *sluttbruker* menes den som nyter godt av forsyningstjenesten. Sluttbrukeren vil vanligvis være det samme som en kunde eller en abonnent (f.eks. en husstand), men sluttbrukeren kan også være tilknyttet tjenesten på annen måte, f.eks. som andelseier i ledningsnett. Sluttbrukeren kan være en forbruker så vel som en virksomhet. I noen tilfeller kan et borettslag eller en gårdeier stå som abonnent på vegne av flere husstander (boenheter) som alle nyter godt av forsyningstjenesten. I slike tilfeller regnes hver husstand (boenhet) som én sluttbruker. Når en virksomhet er sluttbruker, skilles det ikke mellom store og små sluttbrukere. Et hotell regnes f.eks. som én sluttbruker.

Antall sluttbrukere telles uavhengig av om disse er koplet til ledningsnett direkte via ledninger i grunnen, sjø eller vassdrag, eller på annen mer indirekte måte, f.eks. via luftledning, radiolinje, avfallsinnhenting o.a.

Bokstav d definerer *lokalt ledningsnett* som et frittstående ledningsnett til bruk for en til nitten sluttbrukere.

Et ledningsanlegg som er planlagt og dimensjonert for tjue eller flere sluttbrukere, vil være omfattet av forskriften selv om utbyggingen av anlegget skjer trinnvis slik at de første utbyggingstrinnene omfatter færre en tjue sluttbrukere. Dersom anlegget i utgangspunktet ikke er ment for tjue eller flere sluttbrukere, er det ikke omfattet av forskriften. Dersom det senere likevel blir besluttet å utvide anlegget, gjelder dokumentasjonskravet i forskriften for alle nye ledninger som legges etter at beslutningen om utvidelsen er fattet.

Eksempler på lokale ledningsnett kan være drenering som ledes rett ut i nærliggende vassdrag, eller intern transport av drikkevann mellom ulike produksjonsledd innen et bryggerianlegg. Det kan være et ledningsnett i en mindre hyttegrennd. Eierskap eller geografisk utbredelse er ikke avgjørende.

Lokale ledningsnett er i utgangspunktet ikke omfattet av forskriften med mindre de ligger i eller langs offentlig veggrunn, eller nærmere offentlig veg enn 3 meter fra vegkant, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

Bokstav e definerer *stikkledning* som ledning som forbinder sluttbrukeren med det allmennyttige ledningsnett.

Stikkledninger er avgreininger fra det allmennyttige ledningsnett med formål å distribuere forsyningstjenesten helt frem til sluttbruker (kundens bygning). Stikkledningen anses i forskriftens forstand å terminere ved bygningen. Eventuelle føringer i eller under den bygningen der stikkledningen terminerer, krever ikke stedfesting etter forskriften. Stikkledningen omfatter både lineære framføringsselementer og tilhørende forbindelseselementer, jf. definisjonen av «ledning». Se punkt 6.2 for nærmere omtale.

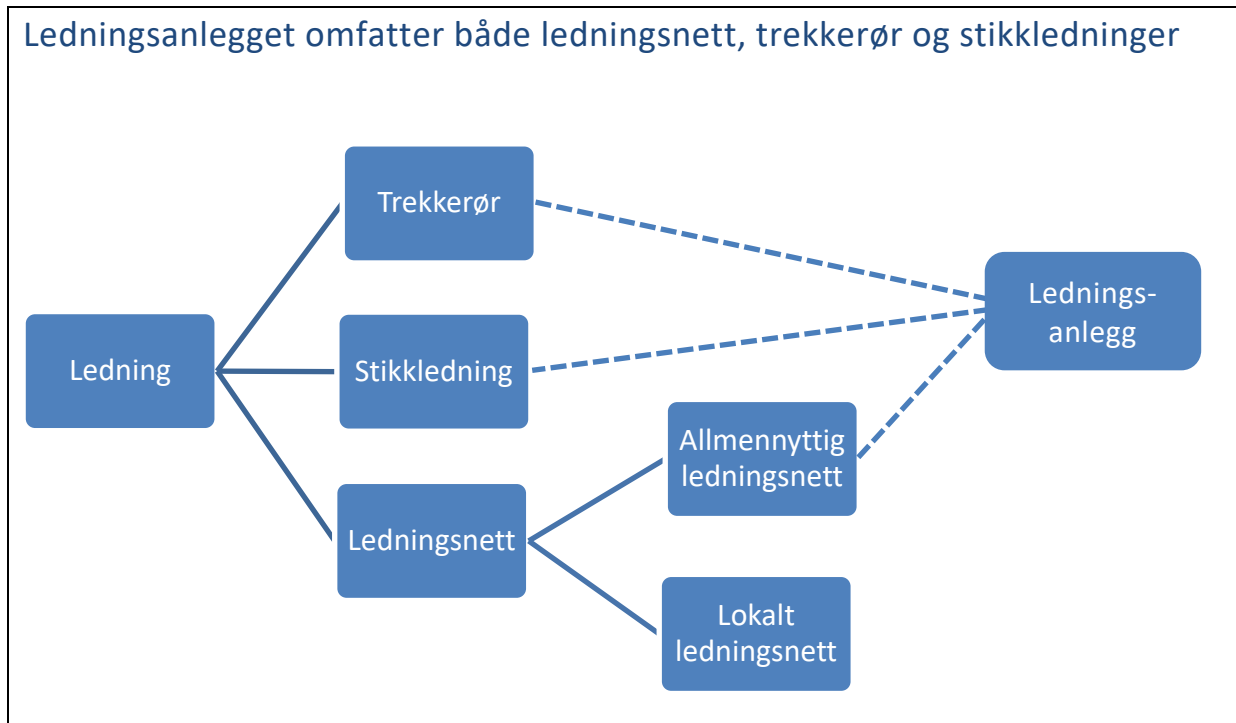
Forskriften gjelder stikkledninger uavhengig av om det er eieren av ledningsnett eller sluttbrukeren som har ansvaret for stikkledningen. For ekom og elektrisk energi vil eieren av ledningsnett ofte ha ansvaret for forbindelsen helt frem til abonnentens bygning eller annet kopleingspunkt, som for eksempel måler eller sikringsskap. For vann, avløp og overvann vil sluttbruker normalt selv være eier av

stikkledningen. Noen kommuner legger opp til at sluttbruker har ansvar for stikkledningen så lenge den ligger utenfor offentlig veggrunn, mens vann- og avløpsetaten har ansvar for stikkledningen i offentlig veggrunn.

Når sluttbrukerne har ansvaret for stikkledningene, er det ikke noe i veien for at en stikkledning kan ha ytterligere forgreninger for å kunne betjene flere sluttbrukere. Dersom et slikt forgreningsnett betjener tjue eller flere sluttbrukere, faller det inn under definisjonen av «allmenntilgjengelig ledningsnett». Når ledningseieren har ansvaret for stikkledningene, regnes vanligvis bare den siste forbindelsen fram til sluttbrukeren uten forgreninger som stikkledning.

Bokstav f definerer *trekkerør* som ledning beregnet for framføring av annen ledning i ledningsnett.

Trekkerør vil vanligvis være varerør, kanaler og andre ledninger med avsatt plass til å føre fram andre (mindre) ledninger. Trekkerør kan for eksempel være anlagt sammen med en drikkevannsledning med tanke på senere trekking av ledning til elektronisk kommunikasjon. Selve drikkevannsledningen regnes ikke som trekkerør, selv om den kan brukes på denne måten. Et trekkerør kan i prinsippet inneholde ledninger fra forskjellige allmenntilgjengelige ledningsnett. Ved legging av fiber for ekom fremføres denne ledningen ofte i et eget rør, men dette regnes i utgangspunktet ikke som trekkerør i forskriftens forstand og må vanligvis ses på mer som et beskyttelsesrør.

Figur 1: Prinsippskisse - ledningsanlegg

Bokstav g definerer *ledningsanlegg* som allmennyttig ledningsnett med stikkledninger og tilhørende trekkerør, samt ledninger langs vei og jernbane som nevnt i § 3 andre og tredje ledd.

Et ledningsanlegg består av ett eller flere allmennyttige ledningsnett med tilhørende stikkledninger. Trekkerør som er etablert sammen med ledningsnettet, omfattes også av definisjonen.

I og langs offentlig veggrunn, eller nærmere offentlig veg enn 3 meter fra vegkant, regnes også følgende ledninger som ledningsanlegg, se punkt 5.2 om veg- og jernbanegrunn:

- lokale ledningsnett
- ledninger som hører til vegens belysning, drift eller konstruksjon, inkludert tilhørende trekkerør
- ledninger, inkludert tilhørende trekkerør, som hører til drift eller konstruksjon av jernbane, sporvogn og liknende som benytter veggrunnen

I og langs grunn til jernbane omfattet av jernbaneloven regnes også trekkerør som hører til jernbanens drift eller konstruksjon som ledningsanlegg, se punkt 5.2 om veg- og jernbanegrunn.

Ledningsanlegg etter definisjonen her er ikke nødvendigvis sammenfallende med definisjonen av ledningsanlegg etter forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg, jf. veglova § 32.

Bokstav h definerer *ledningseieren* som den som har ansvaret for at vedkommende ledningsanlegg fungerer og er i drift. Ansvaret er knyttet til de materielle delene av ledningsnettet og ikke nødvendigvis det som transporteres eller distribueres gjennom ledningene. Ansvaret er knyttet til infrastrukturansvaret. Ledningseieren trenger nødvendigvis ikke eie de fysiske ledningene, koplingene osv. eller grunnen som ledningene ligger i.

For eksempel vil energiselskapet som har områdekonsesjon med leveringsplikt til abonnentene innenfor det geografiske området konsesjonen gjelder for, regnes for å være ledningseieren, og ikke den som har ansvaret for å omsette elektrisk energi til den enkelte abonnenten.

Dersom ledningseier A stiller trekkerør til disposisjon for at ledningseier B skal kunne framføre sitt ledningsnett, vil dokumentasjonsansvaret etter forskriften her i utgangspunktet falle på A for den delen der B benytter trekkerøret til A. I noen tilfeller kan trekkerøret, f.eks. en framføringskanal, være etablert av noen som ikke er ledningseier. I slike tilfeller vil hver enkelt ledningseier som benytter kanalen, være ansvarlig etter forskriften for sine ledninger, eventuelt kan det gjøres avtale om at én av ledningseierne tar ansvaret for kanalen etter forskriften.

Definisjonen gjelder tilsvarende for ledninger som er omfattet av § 3 andre og tredje ledd, se punkt 5.2 om veg- og jernbanegrunn. Ledningseieren for et lokalt ledningsnett som på denne måten er omfattet av forskriften, vil være den som har ansvaret for at det lokale ledningsnettet fungerer og er i drift.

Når to ledningsanlegg er koplet sammen, vil i utgangspunktet hver av eierne ha selvstendig ansvar for sin del av ledningsnett. Dette er ikke til hinder for at en av eierne påtar seg ansvaret etter forskriften for begge ledningsanleggene.

Som nevnt vil det kunne variere om ledningseieren har ansvaret for at stikkledningene fungerer fram til sluttbrukeren eller om dette ansvaret ligger på sluttbrukeren selv. Den som er ansvarlig for det allmennyttige ledningsnett må uansett ha oversikten over tilkoplede stikkledninger, og må kunne utlevere opplysninger til de som har saklig behov for stedfestede opplysninger om ledningsanlegget. Se punkt 6.2 for en nærmere forklaring om ansvarsforholdet mellom ledningseieren og en eventuell ekstern eier av stikkledningen.

Forskriftens definisjon av ledningseier er primært beholdt de som har ansvaret for allmennyttige ledningsnett. I tillegg regnes eiere av ledninger langs vei og jernbane som nevnt i § 3 andre og tredje ledd, også som ledningseiere. Eieren av et lokalt ledningsnett som ikke berører offentlig vei, eller en huseier som eier sin egen stikkledning, er derfor ikke å regne som ledningseier etter forskriften.

Bokstav i definerer *utbyggeren* som den som planlegger eller skal utføre arbeider i nærheten av et ledningsanlegg.

Begrepet benyttes to steder i forskriften, § 6 første ledd om utbyggerens plikt til å tilbakerapportere opplysninger og § 7 fjerde ledd bokstav d om påvisninger som blir forsinket pga. utbyggeren. Begrepet «utbygger» er primært å forstå som en språklig hjelpebetegnelse, for å beskrive situasjoner der det skal utføres arbeider i nærheten av et ledningsanlegg i regi av andre enn ledningseieren. Begrepet har ingen mening når ledningseieren er byggherre¹. I slike situasjoner styrer ledningseieren selv over prosjektet og har full kontroll over datautvekslingen i prosjektet. Krav om utlevering etter § 5 og tilbakerapportering etter § 6, er bare relevant når utbyggeren handler på eget initiativ eller vegne av noen andre enn ledningseieren.

Det vanlige utgangspunktet innen entrepriseretten er at det er utførende entreprenør på vegne av byggherre som utfører gravearbeidene og innmåling av ledningsdata. I slike situasjoner vil «utbyggeren» i forskriften forstås som byggherre som dermed har ansvaret for å stedfeste ledningene og tilbakerapportere ledningsdata slik som beskrevet i forskriften. Disse oppgavene kan tenkes løst ved at de overlates til en entreprenør eller landmåler gjennom kontrakt.

Dersom utbyggeren handler på eget ansvar, faller også ansvaret for tilbakerapporteringen på vedkommende.

¹ Jf. definisjon i byggherreforskriften

5 Virkeområdet (§ 3)

5.1 Generelt om virkeområdet

§ 3 første ledd

Forskriften gjelder ledningsanlegg i grunnen og sjø og vassdrag. Et ledningsanlegg regnes som å ligge i grunnen også når det er lagt på eller over grunnen med beskyttende overdekning, langs veg- og jernbanebruer, eller under bygninger og konstruksjoner. I sjøen gjelder forskriften ut til én nautisk mil utenfor grunnlinjene.

Forskriften gjelder den delen av et ledningsanlegg, inkludert stikkledninger og tilhørende trekkerør, som ligger i grunnen, dvs. helt eller delvis nedgravde framførings- og forbindelseselementer. Det inkluderer også andre metoder for å legge elementene i grunnen slik som boring, sprengning, innstøpning, «microtrenching» og andre drivemetoder.

Forskriften omfatter også ledningsanlegg som er lagt på eller over grunnen med beskyttende overdekning, langs veg- eller jernbanebruer, eller under bygninger eller konstruksjoner.

Åpne kanaler og magasiner for overvann omfattes etter dette ikke av forskriften.

I sjø og vassdrag omfatter forskriften også deler av ledningsnett som flyter, ligger på bunnen eller er i vannmassene (i vannsøylen).

Forskriften har samme geografiske virkeområde som plan- og bygningsloven, dvs. land inkludert vann og vassdrag, og sjøområder ut til en nautisk mil utenfor grunnlinjene.

Både plan- og bygningsloven og annen lovgivning kan ha regler om dokumentasjon som gjelder andre ledninger enn forskriften her, eller som har ytterligere krav til dokumentasjon ut over hva som framgår av forskriften her. Byggesaksforskriften har for eksempel krav til dokumentasjon av søknadspliktige tiltak uavhengig av om tiltaket faller inn under definisjonen for allmenntilleggsnett. Forskrift om elektriske forsyningsanlegg har for eksempel egne krav til dokumentasjon av slike anlegg.

5.2 Veg- og jernbanegrunn

§ 3 andre og tredje ledd

I eller langs offentlig veggrunn, eller nærmere offentlig veg enn 3 meter fra vegkant, gjelder forskriften også:

- a. lokalt ledningsnett
- b. ledninger som hører til vegens belysning, drift eller konstruksjon, inkludert tilhørende trekkerør
- c. ledninger som hører til drift eller konstruksjon av jernbane, sporvogn og liknende som benytter veggrunnen, inkludert tilhørende trekkerør.

I eller langs grunn til jernbane omfattet av jernbaneloven gjelder forskriften også trekkerør som hører til jernbanens drift eller konstruksjon.

Bestemmelsen utvider det saklige virkeområdet for ledninger i eller langs offentlig veg og i grunn som er omfattet av jernbaneloven.

I grunn som er omfattet av jernbaneloven, gjelder forskriften også trekkerør som tilhører jernbanen.

I eller langs offentlig veg gjelder forskriften også følgende ledninger:

- Lokalt ledningsnett, inkludert frittstående ledningsnett for en enkelt eller noen få sluttbrukere, er omfattet av forskriften der ledningen ligger i offentlig veggrunn.
- Ledninger som hører til vegens belysning, drift eller konstruksjon, inkludert tilhørende trekkerør, som f.eks. signalkabler og dreneringsrør.
- Ledninger, inkludert tilhørende trekkerør, som hører til drift eller konstruksjon av jernbane, sporvogn og liknende når ledningene er lagt i veggrunnen.

Vanligvis vil det gjelde sporvogn som går i gategrunn eller i forbindelse med planovergang for jernbane.

Offentlig veg inkludert vegarealet og sideareal ut til 3 meter fra vegkanten, eventuelt ytterligere sideareal dersom den offentlige veggrunnen strekker seg lenger ut. Vegarealet omfatter både areal for kjørende, syklende og gående trafikanter.

Ledningseieren er etter definisjonen i § 2 bokstav h den som har ansvaret for at ledningsanlegget fungerer og er i drift. Det gjelder også disse utvidelsene av det saklige virkeområdet. For et lokalt ledningsanlegg vil det f.eks. være eieren av anlegget som er ansvarlig for å dokumentere de delene av anlegget som ligger i eller langs offentlig veg. Når det gjelder ansvaret for å dokumentere stikkledninger, er dette omtalt i punkt 6.2.

Veg- og jernbanetunneler er ikke omfattet av denne utvidelsen av det saklige virkeområdet. Slike tunneler faller utenfor definisjonen av ledningsanlegg, jf. ledningsregistreringsforskriften § 2 bokstav b og g. Slike tunneler blir å forstå som en «konstruksjon» etter § 3 fjerde ledd bokstav, med den følge at ledninger i slike tunneler er unntatt fra forskriftens dokumentasjonskrav.

5.3 Andre presiseringer av virkeområdet

§ 3 fjerde og femte ledd

Forskriften gjelder ikke

- a. de deler av et ledningsanlegg som går i luftspenn
- b. ledninger til drenering i landbruket
- c. rørledninger i sjø for transport av petroleum
- d. ledninger i bygninger og konstruksjoner.

For ledninger som er klassifisert som skjermingsverdige objekter eller infrastruktur etter sikkerhetsloven, gjelder kun § 4.

Forskriften omfatter ikke elementer i luften som f.eks. luftledninger og master. Den omfatter heller ikke elementer på, gjennom eller i bygninger som f.eks. kabler festet på bygning.

Forskriften omfatter kopplingselementer mellom nedgravde og åpne deler av ledningsanlegget, som f.eks. en stolpe med nedføringskabel til grunnen fra ledningsanlegg i luften. Kopplingselementer på eller i overflaten mellom nedgravde elementer, som f.eks. kopplingsbokser eller mindre transformatorbokser, er også omfattet.

Selv om forbindelseselementet (noden) sett fra ledningseierens side kan være en stor og komplisert konstruksjon med mange interne ledninger og koplinger som det for ledningseieren er viktig å dokumentere i ledningseierens ledningsforvaltningssystem, gjelder forskriften bare forbindelseselementets ytre avgrensning. Selv om forskriften ikke gjelder ledningsanlegg som går gjennom bygninger, vil ledningseieren av egen interesse som regel også ønske å dokumentere slike deler. Måten dette gjøres på vil imidlertid måtte tilpasses det konkrete tilfellet og ledningseierens behov. Standarden vil heller ikke uten videre dekke slike tilfeller.

Forskriften gjelder ikke ledninger til drenering i landbruket selv om dreneringen føres ut i et allmennyttig ledningsnett for overvann. Forbindelsen mellom det allmennyttige ledningsnettet og dreneringsanlegget er å regne som en stikkledning og faller dermed inn under bestemmelsene som gjelder for stikkledninger.

Forskriften gjelder ikke rørledninger i sjø for transport av petroleum, jf. plan- og bygningsloven § 1-3 første ledd.

For ledningsanlegg eller del av et slikt anlegg som er klassifisert som skjermingsverdige objekter og infrastruktur etter sikkerhetsloven, jf. sikkerhetsloven § 7-2, gjelder kun bestemmelsene i § 4 om ledningseierens plikt til å dokumentere egne ledningsanlegg. Oppbevaring av opplysningene må følge reglene i sikkerhetsloven. Dette er ikke til hinder for å utlevere eller tilbakerapportere opplysninger om slike ledninger etter en konkret vurdering.

For objekter og infrastruktur som er utpekt som skjermingsverdige, men som ikke er klassifisert, gjelder også de øvrige bestemmelsene i forskriften. Det omfatter også plikten til å utlevere dokumentasjon og påvisning.

5.4 Grunneierens adgang til å sette utfyllende krav

§ 3 sjette ledd

Forskriften begrenser ikke adgangen grunneiere eller andre rettighetshavere har til å sette vilkår for å ha ledninger på eller i egen grunn.

Forskriften setter minimumskrav til dokumentasjon og utveksling av informasjon om ledninger i grunnen uavhengig av om noen av aktørene er grunneier eller annen rettighetshaver til det aktuelle grunnstykket. Grunneieren, eller en annen tilsvarende rettighetshaver, vil eventuelt kunne sette strengere eller andre utfyllende krav for å gi ledningseieren rett til å føre fram ledninger enn det som framgår av forskriften her. Annen rettighetshaver kan for eksempel være tomtefester.

Forskriften begrenser heller ikke myndighetenes adgang til å sette strengere eller andre utfyllende krav til utveksling av informasjon når dette er basert på hjemmel i lov. Vegmyndigheten har for eksempel selvstendig hjemmel til å kreve innmålingsdata for ledningstraseer i veg etter forskrift om saksbehandling og ansvar ved legging og flytting av ledninger over, under og langs offentlig veg.

6 Ledningseierens plikt til å dokumentere egne ledningsanlegg (§ 4)

6.1 Generelt om stedfesting og dokumentasjon

§ 4 første og andre ledd

Ledningseieren skal stedfeste og dokumentere egne ledningsanlegg i henhold til standard utgitt av Statens kartverk eller likeverdig internasjonalt akseptert standard.

Kravet etter første ledd gjelder når ledningseieren

- a. etablerer et nytt ledningsanlegg
- b. utfører arbeider som endrer egne eksisterende ledningsanlegg
- c. utfører arbeider som avdekker et eget eksisterende ledningsanlegg, når dette ikke tidligere er målt inn eller dokumentert i henhold til gjeldende krav etter første ledd, eller det er feil i denne dokumentasjon.

Ledningseieren skal stedfeste og dokumentere egne ledningsanlegg. Plikten gjelder også eiere av ledninger i veg- og jernbanegrunn som nevnt i § 3 andre og tredje ledd, se punkt 5.2 om veg- og jernbanegrunn.

Kravet gjelder når ledningseieren anlegger et nytt ledningsanlegg eller endrer et eksisterende anlegg. Kravet gjelder også i forbindelse med arbeider som «avdekker», dvs. blottlegger et eksisterende ledningsanlegg så langt ledningene ikke tidligere er dokumentert i henhold til gjeldende krav.

Ledningseieren skal sørge for at nye og endrede ledningsanlegg blir stedfestet og dokumentert slik at anlegget kan stedfestes (lokaliseres) på en effektiv og sikker måte, jf. plan- og bygningsloven § 2-3 første ledd. Kravene anses oppfylt når dokumentasjonen følger standard for «Stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag» utgitt av Kartverket, se nærmere omtale i eget punkt under. I prinsippet kan også likeverdig internasjonalt akseptert standard følges, men noen slik finnes ikke i dag.

Ved felles framføring av mange enkeltledninger, for eksempel i form av kabelbunter, er det tilstrekkelig å dokumentere fellesføringen – ikke hver enkelt ledning.

Forskriften setter minimumskrav til stedfesting og dokumentasjon. Ledningseieren vil vanligvis operere med en lang rekke mer detaljerte og strengere krav til dokumentasjonen av egne ledninger basert på interne behov og de bransjestandardene som gjelder for det aktuelle ledningsnettet.

6.2 Stikkledninger

§ 4 tredje ledd, jf. § 5 første ledd

Før stikkledning koples til allmennyttig ledningsanlegg, kan ledningseieren kreve at eier av stikkledningen stedfester og dokumenterer stikkledningen i henhold til standard utgitt av Statens kartverk eller likeverdig internasjonalt akseptert standard.

Definisjonen § 2 bokstav e definerer stikkledning som ledning som forbinder sluttbrukeren med det allmennyttige ledningsnettet. Stikkledningen er den delen av ledningsanlegget som går fra et forgreningspunkt på det allmennyttige ledningsnettet til sluttbruker. Stikkledningen kan betjene en eller flere bygninger, og det kan være flere sluttbrukere (abonnenter) knyttet til samme stikkledning.

Hvorvidt en forgrening er å betrakte som en videreføring av det allmennyttige ledningsnettet eller som stikkledning, må vurderes konkret ut fra omstendighetene. Hvem som eier eller har ansvaret for ledningen, er uten betydning for om det regnes som en stikkledning eller ikke.

Det følger av forskriften § 5 første ledd at den som har ansvaret for at det allmennyttige ledningsnettet fungerer og er i drift (ledningseieren), også har ansvaret for å ta vare på og utlevere geografiske opplysninger om alle stikkledninger tilkoplede ledningsnettet. Dette gjelder uavhengig av om ledningseieren selv har ansvaret for at stikkledningen fungerer og er i drift, eller om sluttbrukeren eller noen andre har dette ansvaret. Ledningseieren er i begge tilfeller forpliktet til å sørge for at nye stikkledninger blir stedfestet, dokumentert og arkivert i sitt nettinformasjonssystem.

For at ledningseieren skal kunne sikre seg nødvendige opplysninger også om alle stikkledninger, slik at disse kan legges inn i ledningseierens ledningsinformasjonssystem uavhengig av hvem som har ansvaret for stikkledningen, gir § 4 tredje ledd ledningseieren rett til å kreve dokumentasjon fra eier av stikkledningen. Selv om bestemmelsen ikke uttrykkelig er formulert som et pålegg overfor eieren av stikkledningen (i praksis vanligvis den som er tiltakshaver for stikkledningen), framgår det av sammenhengen at dette er meningen. I hvilken grad ledningseieren kan nekte tilkobling til det allmennyttige ledningsnett inntil opplysningene er fremskaffet, er et privatrettslig forhold mellom partene, og vil etter omstendighetene være avhengig av avtalen dem imellom. Adgangen til å nekte tilkobling kan være begrenset av offentlige krav til levering innenfor det aktuelle forsyningsområdet. Det vises til Kommunal- og distriktsdepartementets tolkingsuttalelse i sak 22/6788-7.

Bestemmelsen § 4 tredje ledd gjelder etter sin ordlyd tilfeller der sluttbrukeren (huseieren) selv eier stikkledningen, slik situasjonen vanligvis er for vann- og avløpsanlegg. I noen tilfeller vil eieren av det allmennyttige ledningsanlegget (ledningseieren) ha ansvaret for deler av stikkledningen, for eksempel selve tilkoplingen til ledningsnett og et stykke ut fra ledningsnett. Bestemmelsen gjelder da den delen av stikkledningen som huseieren har ansvaret for. For andre typer ledningsnett vil ledningseieren normalt også eie stikkledningen, og dermed selv ha ansvar for stedfesting og dokumentasjon i kraft av bestemmelsen i § 4 første ledd. Det er ikke til hinder for at ledningseieren og huseieren gjør avtale om at huseieren graver ned stikkledningen og sørger for stedfesting og dokumentasjon. Kravene til stedfesting og dokumentasjon av stikkledninger er noe enklere enn for ledningsnett ellers, se punkt 6.3. Kravene er uavhengig av om eieren av det allmennyttige ledningsanlegget eller huseieren har ansvaret for stikkledningen.

I de tilfellene stikkledningen tilhører sluttbrukeren eller en annen ekstern eier, har eieren av det allmennyttige ledningsanlegget (ledningseieren) verken plikt til å vurdere behovet for påvisning eller bistå med dette, jf. § 5 tredje ledd andre punktum.

6.3 Nærmere om standardens krav til stedfesting og dokumentasjon

6.3.1 Innledning

[Standarden](#) for stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag og tilhørende produktspesifikasjoner er tilgjengelig på Kartverkets [nettsider](#) om standardisering.

Standarden skal sørge for at samfunnets behov for informasjon om beliggenheten av ledninger og andre anlegg i grunnen, blir ivarettatt. Den skal sikre at det registreres tilstrekkelig informasjon for fremtidig kostnadseffektiv planlegging av nye anlegg, påvisning/gjenfinning av eksisterende anlegg, samt å unngå skader.

For å nå dette målet fastsetter standarden hva som skal registreres for at anleggets utstrekning i grunnriss (x- og y-koordinater) og høyde² (z-koordinat) blir tilfredsstillende dokumentert, og kan leveres utbygger ved behov. Standarden beskriver hvordan dokumentasjonsarbeidet skal gjøres, og hvilke nøyaktighetskrav som stilles til stedfestingen.

De ulike fagområdene som berøres, vil i mange tilfeller ha behov for å registrere mer detaljert informasjon enn det som kreves i henhold til denne standarden. Dette må i så fall løses med utarbeidelse av fagspesifikke utvidelser som stiller ytterligere krav til dokumentasjonsarbeidet.

Standarden angir minimumskrav for dokumentasjon av de ledninger, trekkerør og stikkledninger som omfattes av forskriften. Den enkelte anleggseier kan på eget initiativ bestemme at de vil stille strengere krav til stedfesting og dokumentasjon enn hva standarden krever.

Standardens kapitler 1–6 inneholder informasjon om standardens omfang og gyldighetsområde, litt om bakgrunnen for standarden, begrepsavklaringer og generelle krav til alle typer anlegg i grunnen, i sjø og i vassdrag. Spesifikke krav for de enkelte anleggstypene følger i egne kapitler.

Regler som skal følges for at forskriftens krav til stedfesting og dokumentasjon blir tilfredsstillt, finnes primært i kapittel 7 og 10 i standarden. Men merk at kapittel 7 inneholder noe veiledningsstoff, samt at forskriften ikke stiller krav til stedfesting av ledninger med ukjent eier (jf. deler av kapitlene 7.6.5, 7.6.6 og 7.6.7)

Ledningsanleggets geografiske beliggenhet vil avgjøre hvilke nøyaktighetskrav som stilles til stedfesting av ledninger. Norge er inndelt i fire områdetyper – to til lands og to til vanns / sjøs. De ulike områdetypene er beskrevet i standardens kapittel 6.3.

Standarden stiller ingen spesifikke krav til utstyr og de målemetoder som benyttes. Den enkelte ledningseieren står fritt til å velge dette. For stedfesting av allmennyttige ledningsnett er det naturlig å benytte profesjonelt landmålingsutstyr, mens for stedfesting av stikkledninger kan enklere metoder benyttes. For stikkledninger tilknyttet allmennyttig ledningsnett, vil en skisse med utmål³ sammen med grøftedybde og høyder fra nasjonal høydemodell, være tilstrekkelig grunnlag for å produsere digitale stedfestingsdata. Se denne veiledningens punkt 12 for et eksempel på en slik skisse og produksjon av digitale stedfestingsdata.

Uansett stedfestingsmetode skal nøyaktigheten på stedfestingen og beslaglagt volum tilfredsstillende kravene i standarden. Standarden ble utarbeidet forut for ledningsregistreringsforskriften og omfatter dermed enkelte forhold knyttet til

² De stedfestede punktenes «høyde over havet», dvs. et punkts vertikale posisjon i forhold til en bestemt vertikal referanseramme. En slik vertikal referanseramme er NN2000, som er det offisielle høydesystemet for fastlands-Norge.

³ Metode hvor geografisk beliggenhet bestemmes ved avstandsmåling, eventuelt i kombinasjon med angivelse av retning, fra synlige faste objekter, for eksempel avstand fra to hushjørner til kopleingspunktet mellom stikkledning og det allmennyttige ledningsnettet.

stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, i sjø og i vassdrag som ikke er omfattet av forskriften.

Merk at det i standarden er benyttet et par andre begrep enn i forskriften. Disse skal forstås slik:

- Standardens «offentlig ledningsnett» tilsvarer forskriftens *ledningsanlegg* med unntak for den delen av ledningsanlegget som etter forskriften og standarden regnes som stikkledning
- Standardens «private fellesledninger» er etter forskriften å regne som et eget ledningsanlegg dersom det betjener tjue eller flere sluttbrukere. Dersom det private anlegget betjener færre brukere regnes det etter forskriften som stikkledninger til det allmenntilgjengelige ledningsnettet
- Standardens «stikkledninger» tilsvarer forskriftens *stikkledning*

Standardens krav i kapittel 8–9 om stedfesting i forbindelse med påvisning, og stedfesting av tunneler og andre anlegg er ikke omfattet av forskriften.

Forskriftens krav om ansvarsforhold, utlevering og tidsfrister overstyrer tilsvarende forhold omtalt i standardens kapittel 14–17.

Standardens kapittel 18 består av fire vedlegg som inneholder utfyllende informasjon om bakgrunnen for standarden, eksempler på inndeling av områdetyper, om beregning av nøyaktigheter og mal for landmålingsrapporter.

6.3.2 Krav til stedfesting (Standardens kapittel 7)

Standardens kapittel 7 inneholder spesifikke krav til stedfesting av ledningsanlegg. Med mindre annet er eksplisitt angitt, krever forskriften at disse kravene tilfredsstilles. Merk at forskriften kun stiller krav til stedfesting av egne ledningsanlegg jf. forskriftens § 4, i tillegg til tilbakerapporteringsplikten, jf. forskriftens § 6. Forskriften stiller *ikke* krav til stedfesting av ukjente ledninger som flyttes, og lokale ledningsnett med færre enn 20 sluttbrukere (jf. kap. 7.6.7)

Stedfestet informasjon skal sammen med tilhørende egenskaper og bilder, lagres og forvaltes på en slik måte at de kan utleveres i henhold til godkjente produktspesifikasjoner.

Stedfestingen skal skje slik at ledningenes beliggenhet og sammenheng kan dokumenteres med tilfredsstillende nøyaktighet. Det er ikke krav om at eventuelle fareområder omkring ledninger skal stedfestes. Beliggenheten dokumenteres med utgangspunkt i stedfesting av

- senterlinje i horisontalplanet med z-koordinat og målt dimensjon (bredde/høyde, ev. diameter) på langsgående ledningstraseer, eller
- senterpunkt og diameter i grunnriss samt målt høyde på stående sylindriske koplingsobjekt (f.eks. vanlige kummer eller runde tanker), eller

- utvalgte punkt på ytre avgrensning samt målt høyde, - på andre koplingsobjekt (f.eks. rektangulære kummer, tanker, trekke-/skjøtekummer og andre ikke-sylindriske koplingsobjekter)

Valg av målepunkt og stedfestingsmetode skal være slik at stedfestingen av ledningene tilfredsstiller fastsatte nøyaktighetskrav i grunnriss og høyde. Disse kravene er gitt som maksimalt tillatt avvik, - avhengig av områdetype, og er vist i tabell 3 i standardens kapittel 7.1.1. Merk at nøyaktighetskrav for områdetype 2 også gjelder for stikkledninger i områdetype 1 (jf. kapittel 7.6.2 andre avsnitt).

Hovedregelen er at all stedfesting skal skje på åpen grøft eller byggegrop. For enkelte situasjoner og gravemetoder kan det være utfordringer med stedfesting av x-, y- og z-koordinater direkte på ledningene, før grøft eller byggegrop blir fylt igjen. I slike situasjoner kan bestemmelse av koordinatverdiene skje ved indirekte metoder, basert på registrering av grunnlagsdata mens grøft eller byggegrop er åpen. Slike grunnlagsdata kan for eksempel være overlappende bilder og merkede «passpunkt» for senere stedfesting ved hjelp av punktsky. For smale ledningstraseer kan fysisk merking av parallell til ledningstrase være et alternativ. De fysiske merkene må da være tilknyttet avstand til senter ledninger og høydeforskjell fra merke til ledningene i tillegg til informasjon om traseens høyde og bredde. Disse måleverdiene må være registrert før grøft eller byggegrop fylles igjen.

Regler for stedfesting av anlegg etablert ved hjelp av boring, microtrenching, «no-dig» og andre tilsvarende metoder er nærmere omtalt i kapittel 7.6.3. Ledninger som pløyes ned lar seg også vanskelig stedfeste på åpen grøft. Nøyaktighetskravene skal uansett tilfredsstilles når dette er mulig. Dersom ledningen(e) kan søkes opp (påvises ved hjelp av magnetisk felt), kan stedfestingen uansett skje på lukket grøft når

- ledningstraseens bredde og høyde er mindre enn 20 cm og ligger i områdetype 2, eller
- stikkledning ligger på egen tomt, og er knyttet til et allmennyttig ledningsnett.

6.3.3 Bildedokumentasjon (Standardens kapittel 10)

Forarbeidene til plan- og bygningslovens § 2-3 legger til grunn at bl.a. utseende og ytre materialer skal dokumenteres. Bilder er en effektiv måte å dokumentere ledningenes utseende på, samtidig som et bilde viser forholdet til evt. andre ledninger i samme grøft.

Standarden stiller krav om bildedokumentasjon før igjenfylling av grøft eller byggegrop. Det er unntak for ledninger i smale langsgående grøfter (hvor ledningstraseens bredde er mindre enn 20 cm) i områdetype 2. Ut over dette skal hele ledningsnettet fotograferes så langt det lar seg gjøre. Det er spesielt viktig å fotograferer de kritiske delene av ledningsnettet. Bilder vil også kunne dokumentere at andre ledninger i samme grøft ikke er flyttet.

Det stilles ikke spesielle nøyaktighetskrav til bildedokumentasjon utover at den skal være georeferert og ha en angitt fotoretning. En moderne mobiltelefon vil følgelig kunne benyttes.

6.3.4 Krav til kartkoordinater (Standardens kapittel 11)

Ved utveksling av stedfestingsdata skal ett av de angitte referansesystemene i standardens kapittel 11 benyttes. Dette gjelder for data som utleveres i henhold til nevnte produktspesifikasjoner. Ledningseieren kan velge å stedfeste og dokumentere ledningsanlegget i andre referansesystemer, men dataene skal alltid kunne transformeres «tapsfritt» til et av de nevnte nasjonale referansesystemene.

6.3.5 Kontroll og dokumentasjon av stedfestingsnøyaktigheten (Standardens kapittel 12–13)

Forskriften stiller ikke krav om utlevering av landsmålingsrapport og øvrig kvalitetssikringsdokumentasjon.

Ledningseieren må for egen del påse at stedfestingsdataene er innenfor standardens krav til stedfestingsnøyaktighet, dvs. at ingen deler av ledningenes beliggenhet faller utenfor maksimalt tillatt avvik. For å påse at nøyaktighetskravene er oppfylt, må det gjennomføres kontroll av stedfestingsnøyaktighet. Det er også behov for å kunne dokumentere hvordan stedfestingen har blitt gjennomført.

7 Utlevering av opplysninger og påvisning av ledningsanleggets beliggenhet på stedet (§ 5)

7.1 Utlevering av opplysninger

§ 5 første og andre ledd

Ledningseieren skal på forespørsel utlevere opplysninger om plassering av ledningsanlegget, og om påliteligheten av opplysningene, til utbyggeren eller andre som har et saklig behov for opplysningene. Dokumentasjonen skal blant annet omfatte kart som viser ledningsanleggets beliggenhet i grunnriss og høyde med koordinater i nasjonalt geodetisk grunnlag. Plikten omfatter også opplysninger om ledningsanlegg som er tatt ut av bruk.

Gjelder forespørselen ledningsanlegg som skal være dokumentert i henhold til kravene i § 4 eller § 6, skal opplysningene utleveres i henhold til standard utgitt av Statens kartverk eller likeverdig internasjonalt akseptert standard. Gjelder forespørselen ledningsanlegg som ikke er dokumentert i henhold til de forannevnte kravene, skal ledningseieren gi opplysninger om anlegget så langt dette er kjent.

Ledningseieren skal på forespørsel utlevere geografiske opplysninger om eget ledningsanlegg til den som har saklig behov for dette. Det gjelder selve ledningsnettets så vel som tilhørende trekkerør og tilkoplede stikkledninger.

Dersom dokumentasjonen ikke er tilstrekkelig nøyaktig eller pålitelig, og opplysningene skal brukes til et formål som kan medføre skade på nedgravd ledningsnett, kan ledningseier utlevere dokumentasjon i forbindelse med påvisning, se nærmere omtale i eget punkt om påvisning under.

Utleveringsplikten gjelder tilsvarende for eiere av ledninger i veg- og jernbanegrunn som nevnt i § 3 andre og tredje ledd. Det omfatter trekkerør som hører til jernbanens drift eller konstruksjon, og følgende ledninger i og langs offentlig veggrunn, eller nærmere offentlig veg enn 3 meter fra vegkant:

- lokale ledningsnett
- ledninger som hører til vegens belysning, drift eller konstruksjon, inkludert tilhørende trekkerør
- ledninger, inkludert tilhørende trekkerør, som hører til drift eller konstruksjon av jernbane, sporvogn og liknende som benytter veggrunnen

Utleveringsplikten omfatter også opplysninger om ledningsanlegg som er tatt ut av bruk. Dette kravet gjelder så lenge ledningene ligger fysisk i bakken. Blir de fjernet er det ikke lenger behov for å ta vare på opplysningene og heller ikke krav om utlevering.

Hva som menes med *saklig behov* er omtalt på følgende måte i forarbeidene til loven:

«Den som skal detaljprosjekttere et nytt anlegg eller grave i et begrenset område vil kunne ha behov for nøyaktige opplysninger om lokalisering, utseende og ytre dimensjoner, men vanligvis ikke opplysninger som sier noe om anleggets kapasitet og egenskaper. Den som skal planlegge utbygging i et større område vil ikke nødvendigvis ha tilsvarende detaljert behov for eksakt lokalisering av anlegget. Kommunen vil på den annen side som plan- og bygningsmyndighet kunne ha saklig behov etter bestemmelsen her for mer heldekkende geografiske oversikter over ledningsnettet. Med saklig behov menes ikke bare overfor den som direkte mottar opplysningene, men også andre som vedkommende har satt til å dekke dette behovet.»

Den som har behov for opplysningene vil som oftest ha behov for opplysninger om egenskaper som har betydning for ulike typer risikovurderinger, for eksempel om spenningsnivå på strømførende ledninger (høyspent/lavspent). Slike opplysninger er å betrakte som saklig behov fordi det skal ivareta personsikkerhet ved graving.

Kravene til utlevering skiller mellom ledningsanlegg som er dokumentert før og etter at forskriften trådte i kraft.

For nye og endrede ledninger som er omfattet av dokumentasjonskravene i § 4 eller § 6, skal dokumentasjonen omfatte kart som viser ledningsanleggets beliggenhet i grunnriss og høyde med koordinater i nasjonalt geodetisk grunnlag, og om påliteligheten av opplysningene og andre opplysninger som gjør det mulig å finne ledningsanlegget uten å skade disse, f.eks. fotografi eller videoopptak, typebetegnelser, beskrivelser av utseende, ytre materialer og dimensjoner.

Utleveringen skal skje i henhold til standard for stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag og den tilhørende produktspesifikasjonen for etablerte eller flyttede ledninger. Disse er tilgjengelig på Kartverkets [nettsider](#) om stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag. I prinsippet kan også likeverdig internasjonalt akseptert standard benyttes, men noen slik finnes ikke i dag. Standarden og de tilhørende produktspesifikasjonene er basert på digital informasjonsutveksling, men dette kan avvikes etter avtale. Dersom mottakeren ønsker pdf-dokumenter er det ikke noe veien for å gjøre avtale om det.

Formålet med produktspesifikasjonen er at den som har saklig behov for slike data skal kunne motta data på en forutsigbar og ensartet måte uavhengig av hvilken ledningseier dataene kommer fra. Ledningseieren står fritt til å velge hvordan informasjon om de aktuelle ledningsanleggene registreres og forvaltes, men skal på forespørsel være i stand til å levere kartdata i henhold til produktspesifikasjonen.

Produktspesifikasjonen inneholder regler for utlevering av bilder. Bildenes stedfestingsposisjon med tilhørende lenke til bildefiler inngår i kartdataene som utleveres til utbygger i henhold til produktspesifikasjonen.

Innenfor de enkelte fagområdene vil det kunne finnes supplerende retningslinjer for utveksling av data. Norsk vann har for eksempel [publisert](#) flere produktspesifikasjoner for vann- og avløpsanlegg hvor formålet er å legge til rette for digital dataflyt. Slike produktspesifikasjoner vil gjerne være mer detaljerte enn produktspesifikasjon for etablerte og flyttede ledninger utgitt av Kartverkets produktspesifikasjon som skal følges når noen ber om stedfestede opplysninger etter forskriften her.

For eldre ledningsanlegg fra før forskriften trådte i kraft og som ikke er dokumentert etter disse kravene, skal opplysningene utleveres på best mulig måte. Bestemmelsen innebærer en plikt for ledningseieren til å utlevere «det man har» i den grad det er relevant for å gjenfinne ledningsanlegget. Gjeldene krav i henhold til standarden og tilhørende produktspesifikasjoner bør likevel følges så langt dataene gjør dette mulig, men det vil være opp til ledningseieren å avgjøre om dette er mulig og hvilket format informasjonen skal ha. Det skal redegjøres for forventet nøyaktighet og pålitelighet. Opplysninger som ledningseieren vet at er misvisende eller direkte gale, må ikke utleveres uten at opplysningene er påført nødvendige advarsler.

Den som ønsker tilgang til geografiske opplysninger om ledningsanlegg, må ta høyde for at ledningseieren vil kunne ha begrensede opplysninger om tilkoplede stikkledninger, spesielt eldre stikkledninger som tilhører sluttbrukere eller andre eksterne eiere.

For noen eldre ledningsanlegg som har blitt dokumentert etter kravene i § 6 første ledd andre punktum (tilbakerapportering av blottlagte ledninger som ikke er flyttet), kan det være aktuelt å utlevere informasjon i henhold til produktspesifikasjonen [for påviste eller avdekkede ledninger](#). Standarden med tilhørende produktspesifikasjoner tar ellers ikke inn over seg hvordan ledningsanlegg som ikke er dokumentert i henhold til forskriften § 4 eller § 6, skal utveksles.

7.2 Påvisning

§ 5 tredje ledd

Dersom ledningseieren mener at dokumentasjonen ikke er tilstrekkelig nøyaktig eller pålitelig til at vedkommende arbeid kan utføres uten fare for skade, skal ledningseieren påvise hvor ledningsanlegget er plassert. Plikten til påvisning gjelder ikke for stikkledning som ledningseieren ikke har ansvar for at fungerer og er i drift.

Dersom dokumentasjonen ikke er tilstrekkelig nøyaktig eller pålitelig til at arbeidet kan utføres uten fare for skade, skal ledningseieren påvise hvor ledningene er plassert på stedet, jf. plan- og bygningsloven § 2-3 andre ledd fjerde punktum som lyder:

«Mener eieren at et bestemt arbeid ikke kan utføres uten fare for skade på infrastrukturen, skal han påvise hvor infrastrukturen er plassert.»

Det er altså ledningseieren som avgjør om det er nødvendig med påvisning. Ledningseieren må gjøre en risikovurdering basert på et forsvarlig skjønn hvor terskelen for å måtte utføre påvisning i praksis vil være lav. Påvisning vil normalt alltid være nødvendig dersom ledningsdokumentasjonen er uklar, unøyaktig, mangelfull eller har en kvalitet som kan gi grunnlag for misforståelser. Ledningseierens risikovurdering må bygge på en konkret og samlet vurdering av dokumentasjonens beskaffenhet sett opp mot hvordan en normalt forstandig utbygger vil forstå og bruke dokumentasjonen i utførelsen av gravearbeidene. Ledningseieren må kunne forutsette at utbyggeren opptre forsvarlig og utviser aktsomhet i sine vurderinger av den mottatte dokumentasjon og i sin fremferd på gravestedet.

Påvisning av andre grunner, f.eks. etter ønske fra den som skal utføre arbeidet eller påvisning som følger av krav etter annet regelverk, utføres på slikt grunnlag og omfattes ikke av forskriften her.

Plikten til å gi opplysninger og eventuelt påvise ledninger endrer ikke utbyggerens aktsomhets- og undersøkelsesplikt. En utbygger må også ta høyde for at det kan være ukjente ledninger eller andre installasjoner på stedet. Mottatte opplysninger etter forskriften her og påvisning innebærer i seg selv ingen tillatelse til å grave eller gjøre andre inngrep i grunnen. Utbyggeren har alltid et selvstendig ansvar for å vurdere utleverte ledningsopplysninger.

Plikten til å vurdere behovet for og sørge for påvisning, gjelder ikke stikkledninger som tilhører sluttbrukeren eller annen ekstern eier. Den som har ansvaret for at det allmenntilgjengelige ledningsnett fungerer og er i drift (ledningseieren), har i slike tilfeller kun ansvaret for å ta vare på de geografiske opplysningene og gjøre disse tilgjengelige, jf. § 4 tredje ledd og § 5 første ledd.

7.3 Skjermingsverdige data

§ 5 fjerde til sjette ledd

Opplysninger som er omfattet av taushetsplikt, skal bare overlates til personer som har saklig behov og er godkjent for tilgang til slik informasjon. Forespørsel om utlevering av opplysninger til bruk i forberedende planlegging, prosjektering og liknende, kan avslås helt eller delvis når opplysningene er omfattet av taushetsplikt.

Den som utleverer opplysninger om eller påviser ledning, skal opplyse om eventuell taushetsplikt og hvilket regelverk eller annet rettsgrunnlag som gjelder for behandlingen av opplysningene.

Plikten til utlevering gjelder ikke skjermingsverdig informasjon som er sikkerhetsgradert etter sikkerhetsloven.

Plikten til utlevering gjelder uten hensyn til eventuell taushetsplikt. Opplysninger som er omfattet av taushetsplikt må behandles i samsvar med det regelverket som hjemler taushetsplikten. Den som utleverer opplysningene, skal opplyse om taushetsplikten og hvilket regelverk som gjelder for behandlingen av opplysningene. Taushetsplikten bør framgå av det materialet som utleveres, som f.eks. med påskrift om taushetsplikt. Den som utleverer opplysningene kan kreve at mottaker bekrefter taushetsplikten med erklæring, sikkerhetsavtale eller liknende.

Skjermingsverdige opplysninger, jf. sikkerhetsloven §§ 5-1 og 7-1, må behandles etter kravene i eller med hjemmel i sikkerhetsloven. Opplysninger som er omfattet av informasjonssikkerhet i kraftforsyningen, jf. energiloven § 9-3, må behandles etter kravene i eller med hjemmel i energiloven.

Opplysninger som er omfattet av lovbestemt taushetsplikt skal bare overlates til personer som har saklig behov og er godkjent for tilgang til slik informasjon. Kravene og prosedyrene for å bli godkjent vil være avhengig av det regelverket som hjemler taushetsplikten.

Utleverte opplysninger kan bare brukes til det formålet opplysningene er utlevert for. Opplysningene kan ikke viderebrukes uten etter avtale eller annet rettsgrunnlag.

Utleveringsplikten gjelder ikke skjermingsverdig informasjon som er sikkerhetsgradert etter sikkerhetsloven, jf. sikkerhetsloven § 5-3. Plikten gjelder heller ikke informasjon om ledninger som er klassifisert som skjermingsverdige objekter og infrastruktur etter sikkerhetsloven, jf. § 3 femte ledd i forskriften her. Opplysninger som nevnt i første og andre ledd som ikke er sikkerhetsgradert, men som regnes som skjermingsverdige, skal imidlertid utleveres.

8 Tilbakerapportering (§ 6)

§ 6 Tilbakerapportering

Dersom utbyggeren utfører arbeider som avdekker et ledningsanlegg, skal utbyggeren rapportere resultatet av arbeidet tilbake til ledningseieren i henhold til standard utgitt av Statens kartverk eller likeverdig internasjonalt akseptert standard. Blir ledningsanlegget ikke flyttet, skal utbyggeren dokumentere dette. Blir anlegget flyttet eller endret, skal utbyggeren stedfeste og dokumentere dette. Kravet gjelder ikke når ledningseieren påtar seg å dokumentere anlegget i samsvar med kravene i § 4. Kravet gjelder ikke ukjente ledningsanlegg som ikke lar seg identifisere.

Kravet gjelder uten hensyn til eventuell taushetsplikt.

Dersom en utbygger utfører arbeider som medfører at et ledningsanlegg blir avdekket, dvs. blottlagt, flyttet eller endret, skal utbyggeren rapportere resultatet tilbake til den aktuelle ledningseieren.

Opplysningene som skal rapporteres, skal tilfredsstille kravene i standard for [stedfesting av ledninger og andre anlegg i grunnen, sjø og vassdrag](#) og den tilhørende produktspesifikasjonen [for påviste eller avdekkede ledninger](#) utgitt av Statens kartverk. I prinsippet kan også likeverdig internasjonalt akseptert standard benyttes, men noen slik finnes ikke i dag. Standarden og de tilhørende produktspesifikasjonene er basert på digital informasjonsutveksling, men dette kan fravikes etter avtale. Nærmere informasjon er tilgjengelig på Kartverkets [nettsider](#).

Dersom et ledningsanlegg blir flyttet, eller endret på annen måte som har betydning for stedfestingen, skal de delene som dette gjelder, stedfestes etter samme krav som for nyanlegg, uavhengig av hvordan anlegget var dokumentert fra før av.

Beliggenheten skal dokumenteres iht. standardens regler om stedfesting og dokumentasjon, jf. standardens kapittel 7, og krav til bildedokumentasjon, jf. standardens kapittel 10. Dokumentasjonen skal sendes til ledningseieren iht. reglene i produktspesifikasjonen for påviste og avdekkede ledninger. Det forutsettes at ledningseier oppdaterer sitt nettinformasjonsystem med denne informasjonen.

Dersom ledningsanlegget kun blir blottlagt uten at det flyttes eller endres på annen måte som har betydning for stedfestingen, er det tilstrekkelig å sende en bekreftelse på dette. Georefererte bilder er tilstrekkelig dokumentasjon. Slik tilbakemelding skal skje uavhengig av kvaliteten på den opprinnelige dokumentasjonen.

Utbyggeren har ikke plikt til å rette feil i utleverte data dersom ledningsanlegget kun ble blottlagt. Det vil likevel være god skikk å gjøre ledningseieren oppmerksom på dette, og om mulig gi vedkommende anledning til å få rettet opplysningene sine.

Plikten til tilbakerapportering gjelder uavhengig av om utbyggeren har forespurt om opplysninger etter § 5 eller ikke, forutsatt at det gjelder et ledningsanlegg som det er knyttet utleveringsplikt til etter forskriften her. Dersom en utbygger oppdager et ledningsanlegg under arbeidene, må vedkommende undersøke hvem som er

ledningseieren og rapportere resultatet av arbeidet til denne selv om ledningsanlegget ikke var kjent på forhånd.

Tilbakerapporteringsplikten gjelder uavhengig av om arbeidet gjelder etablering av et nytt ledningsanlegg eller vedlikehold, feilsøking, reparasjon eller liknende arbeider på et nærliggende ledningsanlegg, eller om arbeidene gjelder helt andre formål, som f.eks. veganlegg eller oppføring av bygning. Plikten gjelder kun ledningsanlegg som definert i § 2 bokstav g. Det er dermed ikke tilbakerapporteringsplikt knyttet til lokale ledningsnett utenfor offentlig veggrunn.

Blir flere forskjellige ledningsanlegg berørt av arbeidene, skal det gis tilbakerapportering til hver enkelt ledningseier.

Kravet om tilbakerapportering gjelder uten hensyn til eventuell taushetsplikt.

Eget ledningsanlegg dokumenteres etter § 4. Andres ledningsanlegg dokumenteres etter § 6. En ledningseier kan likevel påta seg å dokumentere eget og andres ledningsanlegg som om vedkommende stod for arbeidene selv. Ved koordinerte arbeider f.eks. i bygater som berører flere forskjellige ledningseiere, kan det være aktuelt at en av ledningseierne påtar seg ansvaret for å sørge for at alle ledningsanleggene blir målt inn og dokumentert i henhold til kravene i §§ 4 og 6.

Den enkelte ledningseieren vil vanligvis operere med en lang rekke mer detaljerte og strengere krav til dokumentasjon av egne ledninger basert på interne behov og de bransjestandardene som gjelder for det aktuelle ledningsnettet, enn de kravene forskriften setter til tilbakerapportering. Ledningseieren kan ikke gjøre slike krav gjeldende overfor utbyggeren uten at dette er avtalt.

Det er ikke knyttet rapporteringsplikt til ledningsanlegg som ikke lar seg identifisere. Det kan likevel være at vegmyndighet, grunneier eller kontraktør setter slike krav, som f.eks. for arbeider i offentlig veggrunn.

9 Frister og eventuell betaling (§ 7)

9.1 Frister for utlevering og påvisning

§ 7 første og andre ledd

Fristen for å utlevere dokumentasjon etter § 5 første og andre ledd er fem virkedager.

Fristen for å påvise ledningsanlegg etter § 5 tredje ledd er sju virkedager. Ved påvisning i sjø og vassdrag er fristen tjue virkedager.

Bestemmelsen angir de tidsfristene som ledningseieren har til å utlevere dokumentasjon og gjennomføre eventuell påvisning. Begge fristene regnes fra bestilling er kommet inn til ledningseieren eller den ledningseieren har satt til å ta hånd om utlevering og påvisning. Lørdager, offentlige fridager og helligdager regnes ikke som virkedager. Ferieavvikling påvirker ikke fristberegningen.

9.2 Eventuell betaling

§ 7 tredje og fjerde ledd

Ledningseieren kan kreve betaling for å utlevere dokumentasjon. De samlede inntektene må ikke overstige de faktiske kostnadene ved reproduksjon og formidling av informasjonen, med tillegg av en rimelig avkastning av investeringene. Ledningseieren skal på forespørsel kunne dokumentere at kravet er oppfylt. Det kan ikke kreves betaling etter denne bestemmelsen fra eier eller annen rettighetshaver til grunnen der ledningene ligger, uten etter særskilt avtale.

- Nødvendig påvisning skal skje uten krav om ytterligere betaling, med mindre
- a. påvisning skal skje utenfor normal arbeidstid
 - b. det gjelder gjentatt påvisning av samme ledningsanlegg innenfor fastsatt gyldighetsperiode for påvisningen
 - c. avbestilling skjer for sent
 - d. gjennomføringen av påvisningen er blitt unødig tidkrevende eller forsinket på grunn av andre forhold som skyldes utbyggeren.

Bestemmelsen angir det maksimale taket på betalingen som kan kreves for utlevering av dokumentasjon etter § 5. Bestemmelsen innebærer ingen plikt til å ta betalt.

Betalingen kan i sum ikke overstige de faktiske kostnadene ved reproduksjon og formidling av informasjonen, eventuelt med tillegg av en rimelig avkastning av investeringene. «Rimelig avkastning» skal forstås på samme måte som etter offentleglova § 8 fjerde ledd, jf. direktiv (EU) 2003/98. Formuleringen er ytterligere presisert i fortalen til direktiv (EU) 2019/1024 punkt 37 der det framgår at en rimelig avkastning ikke må overstige sentralbankens faste rente med mer enn fem prosentpoeng. Kostnader knyttet til etablering av informasjonen og til drift og vedlikehold av ledningsdatabasene, kan ikke medregnes. Dersom ledningseieren har satt bort arbeidet med å utlevere ledningsinformasjonen til en operatør, er det ledningseierens ansvar å passe på at operatøren ikke tar mer betalt enn det som er lovlig etter forskriften her. Ledningseieren må på forespørsel kunne dokumentere at betalingssatsene ikke overstiger taket etter andre punktum. Det er ikke krav om at ledningseieren har denne dokumentasjonen klar til enhver tid, men den må lages og fremlegges dersom det kommer en forespørsel. Det vil vanligvis være tilstrekkelig at ledningseieren setter opp beregningsgrunnlaget én gang, og så oppdatere dette med nye tall i forbindelse med pris- og kostnadsendringer som skjer over tid. Det vil i utgangspunktet være tilstrekkelig å gjøre dette basert på tall hentet fra siste års regnskap. Forskriften regulerer ikke betalingen mellom operatøren og ledningseieren.

Det kan ikke kreves betaling fra eier eller annen rettighetshaver til grunnen der ledningene ligger uten at dette er avtalt. Dermed kan det i utgangspunktet heller ikke kreves betaling av vegmyndigheten når denne har behov for tilgang til dokumentasjon av ledninger i eller langs offentlig veg.

I utgangspunktet kan det ikke kreves betaling for påvisning.

Bestemmelsen åpner for å kunne ta betalt for påvisning utenfor ordinær arbeidstid. Med ordinær arbeidstid siktes det til de begrensinger som framgår av arbeidsmiljøloven. Dersom utbyggeren ønsker at påvisningen skal fortsette ut over ordinær arbeidstid i stedet for å bli gjenopptatt neste virkedag, kan ledningseieren kreve vederlag for dette.

Ledningseieren kan videre ta betalt for gjentatt påvisning av samme ledningsanlegg innenfor fastsatt gyldighetsperiode for påvisningen. For slik gjentatt påvisning gjelder det alminnelig avtalefrihet for fastsetting av vederlaget. Forskriften regulerer ikke gyldighetsperiodens lengde, som kan fastsettes ensidig av ledningseieren ut fra en forsvarlighetsvurdering.

Ledningseieren kan dessuten ta betalt for påvisning som ikke er avbestilt innen avtalt tid, eller når gjennomføringen er blitt unødig tidkrevende eller forsinket på grunn av andre forhold som skyldes utbyggeren.

9.3 Frist for tilbakerapportering

§ 7 femte ledd

Fristen for tilbakerapportering etter § 6 er tjue virkedager etter at den aktuelle delen av ledningsanlegget er dekket til. Slik tilbakerapportering eller melding skal skje uten krav om betaling.

Utbyggeren kan ikke kreve betaling for tilbakerapportering etter § 6, med mindre det er inngått avtale om dette. Dersom ledningseieren ønsker annen tilbakerapportering enn det som framgår av forskriften her, f.eks. basert på andre formater, mer detaljert informasjon og med høyere nøyaktighet, kan utbyggeren kreve vederlag for dette.

9.4 Avtalefrihet

§ 7 sjette ledd

Partene kan avtale andre frister. Partene kan avtale at tilbakerapporteringen skal skje mot betaling.

Partene kan avtale andre frister enn de som framgår av forskriften. Hvis det avtales andre frister, gjelder ikke de forskriftsbestemte begrensningene for å ta betalt for tjenesten eller størrelsen på vederlaget.

10 Taushetsplikt (§ 8)

10.1 Generelt om taushetsplikten

§ 8 første ledd

Alle som får tilgang til opplysninger om ledningsanlegg som er omfattet av lovbestemt taushetsplikt, har taushetsplikt om innholdet. Taushetsplikten gjelder også etter at arbeidet eller tjenesten er avsluttet.

Taushetsplikt kan følge av lov, instruks eller avtale. Hva taushetsplikten omfatter, framgår av rettsgrunnlaget for taushetsplikten. Et brudd på taushetsplikten kan medføre straff, erstatningsansvar, eller andre reaksjoner. Brudd på lovbestemt taushetsplikt er straffebelagt etter straffeloven § 209.

Taushetsplikten er ikke til hinder for å utlevere opplysninger til den som har saklig behov, se § 5 i forskriften her. Dersom opplysningene er omfattet av taushetsplikt, skal den som utleverer opplysninger om eller påviser ledningsanlegget opplyse om dette.

Pliktene etter forskriften her om dokumentasjon, utlevering og tilbakerapportering, er i utgangspunktet å regnes som tjenstlig behov etter sikkerhetsloven § 5-4 og kraftberedskapsforskriften § 6-1.

Ledningseieren kan kreve taushetsplikt for opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter inkludert drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde av hensyn til den som opplysningen angår, jf. forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 1. Ledningseieren kan i den forbindelse sette krav til nødvendig informasjonssikkerhet. Krav om slik taushetsplikt og informasjonssikkerhet må ikke være til hinder for dokumentasjon, utlevering og tilbakerapportering etter forskriften her. Krenkelse av forretningshemmelighet er straffebelagt etter straffeloven § 207.

10.2 Datasikkerhet

§ 8 andre ledd

Virksomhet som behandler skjermingsverdig informasjon, skal sørge for et forsvarlig sikkerhetsnivå for informasjonen. Skjermingsverdig informasjon kan nektes utlevert dersom mottakeren ikke kan godtgjøre et forsvarlig sikkerhetsnivå for informasjonen.

Virksomhet som behandler informasjon etter plan- og bygningsloven § 2-3 som det er knyttet taushetsplikt til, skal sørge for et forsvarlig sikkerhetsnivå for informasjonen. Det innebærer bl.a. at utleverte opplysninger skal være like skjermet etter bruk som før utleveringen.

11 Ikraftsetting av forskriften (§ 9)

§ 9 Ikraftsetting

Forskriften trer i kraft 1. juli 2021.

Bestemmelsene i § 6 og § 7 tredje og fjerde ledd gjelder fra 1. januar 2022. Til 31. desember 2021 kan det tas betaling for utlevering av dokumentasjon og påvisning, jf. § 5, uten de begrensinger som følger av plan- og bygningsloven § 2-3 fjerde ledd.

Forskriften gjelder fra 1. juli 2021 med følgende unntak:

- kravene om tilbakerapportering, jf. § 6, gjelder fra 1. januar 2022
- begrensningene i adgangen til å kreve betaling for utlevering og påvisning, jf. § 7 tredje og fjerde ledd, gjelder fra 1. januar 2022

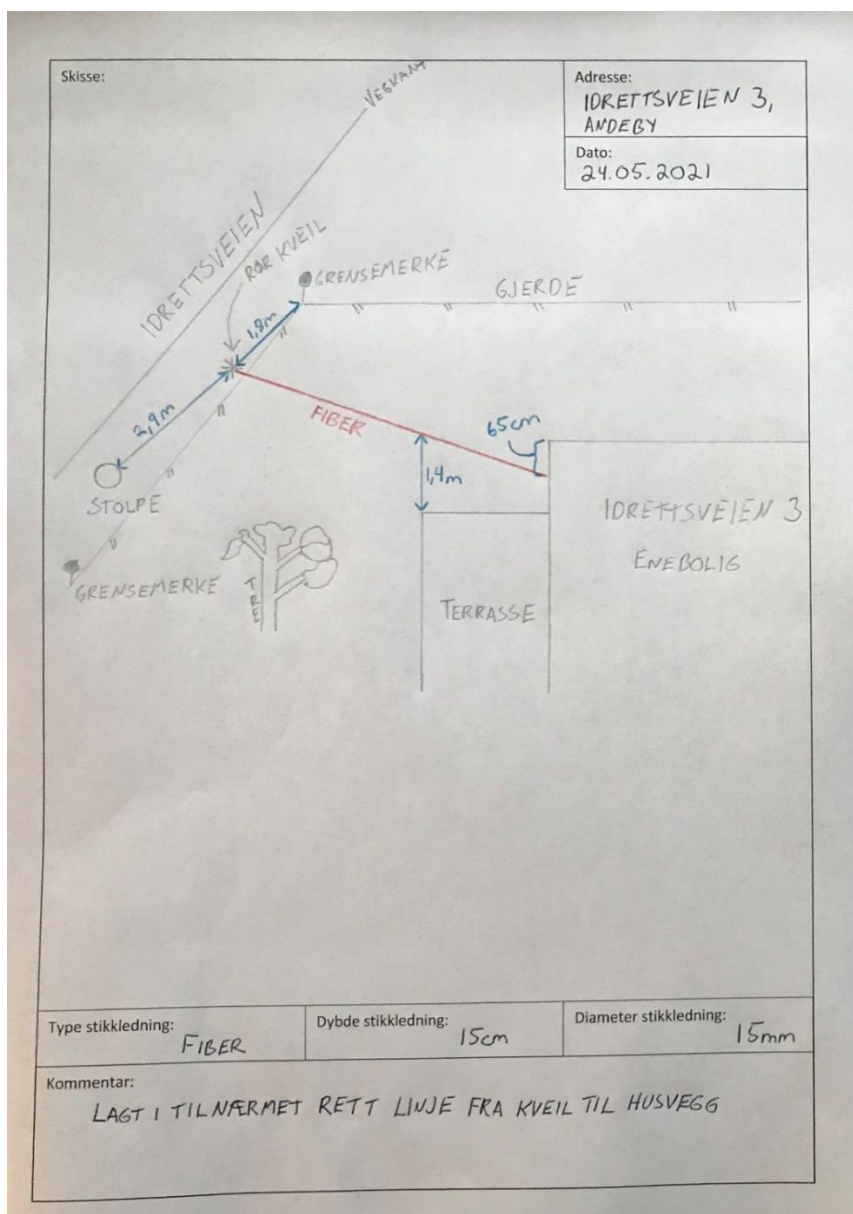
Nye ledningsanlegg skal stedsfestes og dokumenteres etter kraven i forskriften fra 1. juli 2021.

For eldre ledningsanlegg slår kravene ikke inn før de eventuelt blottlegges i forbindelse med nye gravearbeider. Kravene gjelder da bare den delen av anlegget som blottlegges slik at det er mulig å stedfeste ledningene i samsvar med kravene.

Utføres arbeidet i regi av anleggseieren, gjelder kravene fra 1. juli 2021. Utføres arbeidet i regi av andre, faller arbeidet inn under reglene om tilbakerapportering og gjelder fra 1. januar 2022.

Forskriften gjelder for pågående arbeider slik at ledninger som er tildekket før hhv. 1. juli og 1. januar er å anse som «etablert» (på linje med gamle, eksisterende anlegg), mens ledninger som ennå ikke er tildekket, er å anse som nye anlegg.

12 Eksempel på bruk av utmål for stedfesting av stikkledning

Figur 2: Eksempel på utmålsskisse i grunnriss.

Stikkledningen stedfestes basert på utmål fra godt bestemte kartdetaljer. Disse utmålene danner grunnlaget for digitalisering av ledningens plassering i grunnriss (x- og y-koordinater). Høydeverdier, z-koordinater, kan bestemmes med utgangspunkt i nasjonal detaljert høydemodell, korrigert for ledningens dybde.

Bruk av denne metoden forutsetter at det foreligger et tilstrekkelig nøyaktig og oppdatert kartgrunnlag, og at det ikke har skjedd endringer i terrenget etter at høydemodellen ble etablert.

Merk at ved utmål ofte skjer med utgangspunkt i husvegg, mens bygninger registrert i Felles kartdatabase (FKB) vanligvis er konstruert med utgangspunkt i takkant.

Utgitt av: Kommunal- og distriktsdepartementet

Kontakt: postmottak@kdd.dep.no

Publikasjonskode: H-2507 B
Forsidebilde: D. Høgvard/KMD